

De Friese jeugdhulp in context: een schets van vier gemeenten

VERSIE 25 april 2018

Doel

Vier Friese gemeenten met diverse kenmerken nemen deel aan het dialoogtafelproject van de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Friesland (AWTJF). In het voorjaar en de zomer van 2017 hebben we de organisatorische en beleidscontext, waarin de zorg voor jeugd plaatsvindt in deze vier gemeenten geïnventariseerd. De uitvoering en de uitkomsten van de zorg voor jeugd worden beïnvloed door de beleidscontext en dit kan resulteren in (grote) onderlinge verschillen. Deze *factsheet* geeft daarom per gemeente een schets van de beleids- en organisatorische context en de veranderingen daarin. De in kaart gebrachte beleidsinformatie gebruiken we als achtergrond tijdens de dialoogtafels en bij het interpreteren van de uitkomsten. De inventarisatie laat zien dat de context waarin de jeugdhulp wordt uitgevoerd divers en behoorlijk aan verandering onderhevig is.

Methode

Er zijn semigestructureerde kwalitatieve interviews gehouden met de beleidsmedewerkers jeugd of plaatsvervanger van de vier gemeenten. Het interviewformat kende een serie gespreksthema's, zoals beleidskeuzen ten aanzien van de vormgeving van de jeugdhulp, de organisatie en samenstelling van de wijk- en gebiedsteams, de politieke context, gemeentelijke regelgeving en de relatie met het sociale domein. Ook liet het interviewformat ruimte voor andere gespreksonderwerpen. De gesprekken zijn samengevat en geordend aan de hand van de diverse gespreksthema's. De samenvattende rapportage is voorgelegd aan de geïnterviewden. Zij hebben daarop aanvullingen en feedback gegeven.

Jeugdhulp in vier Friese gemeenten

De vier deelnemende Friese gemeenten variëren in de mate van verstedelijking en het aantal inwoners (zie tabel 1a).

Tabel 1a: Algemene informatie per gemeente

Demografische kenmerken in 2017 ^a						
Gemeente	Aantal inwoners klasse	Soort gemeente ^b	% inwoners niet westerse afkomst ^c	% jeugdigen ^d	% jeugdigen 4-11 jaar	% jeugdigen 12-17 jaar
Nederland	n.v.t.	n.v.t.	12,3	22,3	8,7	7,2
Friesland	n.v.t.	n.v.t.	4,5	22,9	8,9	7,7
A	>60.000	Sterk stedelijk	9,6	21,4	8,2	6,3
B	20.000-40.000	Platteland	1,9	24,8	10,0	8,3
C	40.000-60.000	Platteland	3,2	23,4	9,2	8,1
D	40.000-60.000	Matig stedelijk	5,9	22,9	8,9	7,8

^a Bron: www.waarstaatjegemeente.nl | ^b De mate van verstedelijking is gerelateerd aan de spreiding van inwoners over het aantal kernen van een gemeente | ^c Bron: cbs.nl | ^d % 0-19 jarigen op de totale bevolking

Tabel 1b: Specifieke indicatoren jeugd

Maatschappelijke risico's jeugd in 2016						
Gemeente	% jeugdhulp	% jeugdhulp met verblijf t.o.v. totaal jeugdhulp	Aantal verwijzingen naar HALT per 10.000 inwoners van 12-18 jaar	% meldingen kindermishandeling (tot 18 jaar) ^a	Kans op armoede ^{b c}	% vroegtijdig schoolverlaters (VO+MBO)
Nederland	10,7	10,0	137	0,7	13,0 6,6	2,0
Friesland	10,0	12,7	83	1,2	12,0 6,2	1,6
A	12,3	13,1	122	2,1	15,2 10,8	2,2
B	13,3	10,2	62	1,3	13,0 5,5	1,2
C	8,6	9,3	86	0,8	9,5 4,2	0,8
D	10,2	11,4	102	1,2	9,6 5,6	1,6

^a Cijfers uit 2014

^b % kinderen dat risico loopt in armoede op te groeien (2013) | ^c % kinderen dat opgroeit in een uitkeringsgezin (2015)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl geraadpleegd op 25-04-2018

Opvallende kenmerken van de Friese situatie¹

Met betrekking tot de *jeugdhulp met verblijf*:

- Relatief veel gesloten plaatsingen (FR 6% vs. NL 3%)
- Verwijzingen naar jeugdhulp met verblijf komen met name vanuit de gemeentelijke toegang (FR 45% vs. NL 44%) en gecertificeerde instellingen (FR 38% vs. NL 34%).

Met betrekking tot de *ambulante jeugdhulp*:

- 80% van de ambulante ondersteuning vindt plaats op de locatie van de aanbieder (vs. NL 67%).
- 3% van de jeugdhulp wordt uitgevoerd door de wijk- en gebiedsteams (vs. NL 15%)
- In 50% van de gevallen gebeurt de verwijzing naar ambulante jeugdhulp door de huisarts (vs. NL 43%) en in 24% via de gemeentelijke toegang (vs. NL 27%).

Opvallende kenmerken van de vier deelnemende gemeenten

Gemeente A valt op door een relatief hoog risico op armoede en een relatief hoog percentage verwijzingen naar HALT, gericht op het voorkomen, bestrijden en straffen van jeugdcriminaliteit. Daarbij worden in die gemeente ook relatief veel meldingen van kindermishandeling gedaan bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Dat laatste geldt ook voor gemeenten B en D. Gemeenten A en B vallen ook op door een relatief hoog percentage jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp. Gemeente C valt op door het relatief lage jeugdhulp gebruik.

¹ Bron: <https://vng.nl/onderwerpenindex/jeugd/zorglandschap-specialistische-jeugdhulp/nieuws/cijfers-jeugdhulptrajecten-per-jeugdregio-voor-2017-bekend>

Tabel 2 Organisatie en inbedding van de wijk- en gebiedsteams (peildatum zomer 2017)

Gemeente	Aantal wijkteams	Aantal jeugdteams	Organisatorische inbedding
A	8	0	Coöperatie
B	1	2	Sociaal Consortium Friesland ^a t/m juli 2016 Werkmaatschappij met twee deelnemende gemeenten vanaf juli 2016
C	5	1 ^b	Sociaal Consortium Friesland ^a tot 1 januari 2018 In 2018 gedetacheerd vanuit instellingen in de zorg voor jeugd Vanaf 1 januari 2019 komen teamleden in dienst van gemeente
D	7	1	Professionals vanuit het Sociaal Consortium Friesland en de teamleider in dienst van de gemeente t/m december 2017 Alle professionals in dienst van de gemeente per 1 januari 2018

^a Sociaal Consortium Friesland: samenwerkingsverband tussen Regiecentrum Bescherming en Veiligheid, Stichting Maatschappelijk Werk Fryslân en MEE Friesland | ^b Als cluster Jeugd binnen een van de wijkteams

Binnen Friesland is er veel **diversiteit in de organisatie en inbedding van de wijk- en gebiedsteams**. Zo zien we per gemeente verschillende modellen en werkwijzen:

- Jeugdwerkers zijn ondergebracht in een apart jeugdteam of cluster (gemeente B, C en D) of onderdeel van de 0-100 wijk- of gebiedsteams (gemeente A).
- Professionals uit de huidige teams zijn ondergebracht bij een coöperatie (gemeente A), een werkmaatschappij van de gemeente (gemeente B) of bij een gemeente (gemeente C en D). In het verleden waren professionals in dienst van een consortium (gemeente B en C), of was er sprake van een gemengde vorm waarbij de teamleden bij het consortium hoorden en het team werd aangestuurd door een gemeentelijke teamleider (gemeente D).
- Ook met betrekking tot de toegangsfunctie zijn er verschillen in de manier van werken. In één gemeente (B) worden geen indicaties gevraagd voor het verlenen van jeugdhulp, maar wordt dit volledig aan de deskundigheid van professionals in het wijkteam overgelaten. In een andere gemeente (A) zijn er strikte grenzen aan het beschikbare budget en daarmee aan het aantal indicaties dat gesteld kan worden. In nog weer een andere gemeente (D) kijken procesmedewerkers van de gemeente mee naar de gestelde indicaties en kunnen hierop direct sturen.

Ook de **samenstelling van de wijk- en gebiedsteams is divers**, zoals de volgende woordwolk laat zien (gebaseerd op informatie uit de zomer 2017). In gemeente A is de samenstelling van elk team wisselend en afgestemd op de behoefte van de wijk. In de andere drie gemeenten bestaan de teams vaak uit gezinscoaches (incl. gezinswerkers), MEE-consultanten en maatschappelijk werkers, aangevuld met professionals met andere expertise, zoals bijvoorbeeld vertegenwoordigers uit de GGZ, jeugdzorg of gedragswetenschappers. De meeste teamleden in deze drie gemeenten zijn geregistreerd als jeugd- en gezinsprofessional (SK).

MEE-consultent
Leerplichtambtenaar
Jeugdzorg-professionals
GGZ-medewerker
Schoolpsycholoog GGZ-professional
Maatschappelijk-werker
Gedragswetenschapper
Gezinscoach/werker

Stabiliteit van de politieke en beleidscontext

In onderstaande figuren is per gemeente de stabiliteit van de beleids- en organisatorische context in kaart gebracht op verschillende peilmomenten.

We zien dat er regelmatig wisselingen hebben plaatsgevonden binnen de verschillende gemeenten op bestuurlijk, ambtelijk en uitvoerend niveau. In gemeente C was de situatie tot nu toe het meest stabiel, in gemeente A het minst stabiel.

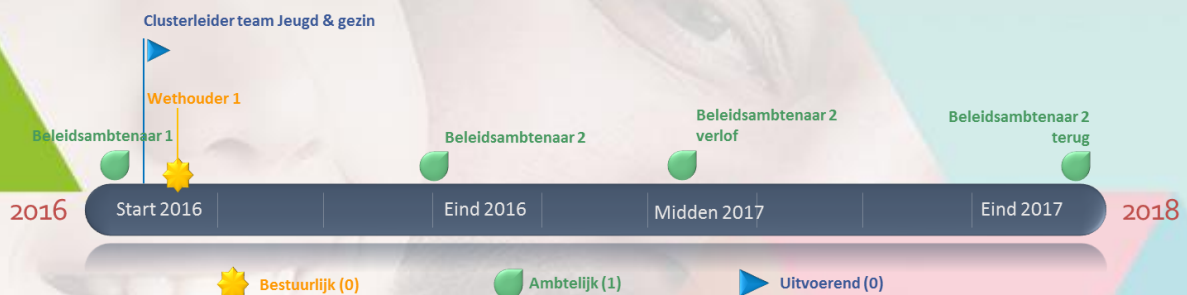
Gemeente A

Gemeente B

Gemeente C

Gemeente D

Relatie beleidscontext en voortgang van het dialoogtafelproject

De context binnen de vier deelnemende gemeenten is van invloed op de activiteiten in de AWTJF. We merken dat sterk binnen het dialoogtafelproject. Veranderingen in de beleids- en politieke context (wisselingen van ambtenaren, wethouders) zorgen voor discontinuïteit in bekendheid en soms ook in draagvlak voor het onderzoeksproject.

Daarnaast maken de vele wisselingen van contactpersonen binnen de wijk- en gebiedsteams het lastig om een stabiele werkrelatie op te bouwen en het bestuurlijke commitment 'door te zetten' naar deze teams. Ondanks vele pogingen van de onderzoekers en toezeggingen vanuit de wijk- en gebiedsteams zelf, blijft het aanleveren van casuïstiek door professionals sterk achter. Dit laatste ondanks het enthousiasme van professionals die reeds hebben meegedaan aan een dialoogtafel en hebben aangegeven dat de uitkomsten van de dialoogtafel zowel voor hen als de cliënt van waarde zijn geweest.